

Цюпак, І.М. Вплив ідей Ф.Фребеля на розвиток громадського дошкільного виховання в Україні [Текст] / І.М. Цюпак // Інтеграція сучасних освітніх систем Європи та світу в контексті впровадження педагогічних ідей Ф.Фрьобеля : матер. міжнар.наук.-прак.семінару, (м.Херсон, 22 березня 2012 р.) / Херсонський держ. ун-т. – Херсон, 2012. – С. 50-52.

Цюпак І.М

ВПЛИВ ІДЕЙ Ф.ФРЕБЕЛЯ НА РОЗВИТОК ГРОМАДСЬКОГО ДОШКІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ В УКРАЇНІ

Потреба у виникненні громадських дошкільних закладів виникла в XVII - XVIII ст. у зв'язку з розвитком промислового виробництва і активним залученням жінок до промислової праці, через що діти були без догляду батьків і збільшувався ризик травматизму та смертей. Тому організація садків спочатку свого зародження мала на меті догляд за дітьми та збереження життя.

У процесі розвитку виробництва виховання дітей стає все більш важливою суспільною проблемою. З'являється необхідність у створенні теорії з дошкільного виховання, яка обґрунтувала б і вдосконалила практичну роботу з дітьми у дошкільних закладах. Це завдання знайшло свою реалізацію в теорії німецького педагога Ф.Фребеля, яка стала найпоширенішою у другій пол. XIX ст., завдяки своїй оригінальній системі ігор і занять з дітьми. Для її втілення педагог організує елементарну "школу" для дітей дошкільного віку. Теоретично розвиваючи ідею дошкільного виховання, Фрідріх Фребель у 1836-1837рр. засновує в Німеччині в місті Бланкербурзі "Установу для розвитку інстинкту діяльності для дитинства і юнацтва", який у 1840 р. був перейменований засновником у "Дитячий садок". З того часу за дошкільними закладами закріпилася така назва. Цей заклад проіснував усього сім років і був закритий унаслідок браку

коштів. Аналогічні установи були організовані Ф.Фребелем у Гамбурзі, Лейпцигу, Дрездені та інших містах Німеччини [1, с. 219].

Здобувши педагогічне обґрунтування в працях Ф.Фребеля та інших відомих діячів ідея організації дитячих садків поширюється у Європі та в Америці. Швидкі темпами розвитку виробництва, вимагали широкого використання дешевої праці жінок, які раніше самостійно виховували своїх дітей, а ці заклади відповідали потребам часу і вирішували проблеми з доглядом за дитиною.

60-90-ті рр. XIX ст. у Росії характеризувалися розвитком промисловості та підвищенням зайнятості жінок на виробництві. Ці процеси призвели до виникнення інтересу педагогічної громадськості до західних досягнень у галузі дошкільного виховання. Особливу увагу привернула система Ф.Фребеля, з якою російських педагогів ознайомив В.Водовозов. таким чином у Росії з'являються перші платні дитячі садки для вищих та середніх станів.

У Санкт-Петербурзі обрусівшими німцями (І.І. Паульсоном і К.А. Раухфусом) було створене товариство сприяння початковому вихованню дітей по системі Фребеля. Однак «ідея» дитячого садка була сприйнята російськими педагогами неоднозначно: одні бачили в ній "вплив німецької системи, яка не відповідає розмаху російської натури", інші вважали дитячий садок єдино вірним способом виховання нової людини. У результаті система Фребеля набула широку популярність, але сутність її мало хто розумів, незважаючи на заклики уважно вивчити й зрозуміти «дійсного Фребеля», що звучали зі сторінок педагогічних журналів другої половини XIX і початку XX століть [2].

Нову теорію негайно спробували запровадити в життя. Наприклад, в 1866 році молода ентузіастка Аделаїда Симонович відкрила в Петербурзі перший у Російській імперії дитячий садок. Саме з неї бере свій початок історія російських дитячих садків. У своєму першому закладі вона активно

застосовувала фребелівську систему, однак спочатку ця ідея не одержала належного розвитку [5].

Одиничні дитячі садки, що існували в 80-х роках XIX століття (до початку 1867 року в Петербурзі й Москві їх було всього чотири), працювали винятково "по Фребелю", були "досить далекі від творця". Одні педагоги сліпо копіювали положення його системи, інші прагнули творчо перетворити їх. [2].

Ідеями Фребеля захоплювалися усе більше й більше педагогів. У зв'язку з цим у 1872 року в Петербургові навіть виникає спеціальне Фребелівське товариство для послідовників і однодумців, а згодом з'явилося воно у столиці України - Києві. Його першим головою був психіатр і професор Іван Сікорський, під час відкриття Київського Фребелівського педагогічного товариства Іван Сікорський виступив з урочистою промовою у якій зазначав, що тепер перед Києвом розгорнуться нові обрії в справі дошкільного виховання й прийде нова ера в розвиткові й навчанні дітей [5].

Таким чином Фребелівська ідея суспільного дошкільного виховання знаходить прихильників в Україні. В 1890р. у Києві, а згодом і в інших містах були організовані фребелівські товариства, що відкривали приватні дитячі садки. Робота проводилася з використанням відповідних вікових методів виховання і навчання, які не перевтомлювали дітей і забезпечували певну підготовку до школи. Такі дитячі садки були недоступними для сімей трудящих, тому матері змушені були працювати, залишаючи дітей на призволяще. [1, с. 220]. Таким чином виникає необхідність у організації благодійних дитсадків. Освіченні жінки того часу створюють товариства, вишукують кошти, щоб організувати дошкільні заклади для бідних дітей і забрати їх з вулиці.

Товариство намагалося добитися від уряду прийняття закону про введення дитячих садів в систему народної освіти. Організоване 1908 р. Київське Фребелівське товариство видавало літературу з питань дошкільного виховання ("Літні дитячі майданчики для ігор" - 1914 р., "Паризькі дитячі

сади" - 1914 р. і т. д.), ним же було створено Київський жіночий педагогічний інститут з трирічним курсом навчання. Інститут був одним з найбільших учбових закладів, які готували дошкільних працівників. [1, с. 220-221; 3, с. 31; 4, с. 97].

На західноукраїнських землях, засновані організаціями захорони переважно працювали за методом Ф.Фребеля. Відтак у них діти гралися, пізнавали основи наук, працювали тощо. У них життя дітей організовувалось відповідно зі встановленим порядком дня: вставали о сьомій ранку, спільно молилися, після цього – снідали, харчування було п'ятиразовим і на обід завжди було м'ясо. Цілий день діти мандрували, подорожували, організовували забави, співи, ручну працю, роботу на природі. Вихователі стежили за здоров'ям дітей, відтак зранку по приїзді й перед від'їздом додому їх зважували й давали батькам поради [3, с. 39-40].

Події лютневої революції змінили не лише політику країни, у найтяжчі часи громадянської війни вихованим і культурним "фребеличкам" довелося опанувати зовсім нові методи й навчати відтепер не дітей багатих батьків, а бездоглядних дітей. Однак політичні події не змогли знищити таке поняття, як навчання по Фребелю. Коли політичне життя країни налагодилося, Фребелівський інститут об'єднався з університетом у складі Інституту народної освіти, який у 1930-ті роки й виокремився як Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. Останні "фребелички" довго пам'ятали те, чому їх навчили, тому в 1950-ті роки вони навіть приватно набирали невеликі групи дошкільнят, з якими терпляче й невтомно займалися по давній системі Фрідріха Фребеля [5].

Дитячі садки зайняли провідне положення в системі дошкільного виховання в багатьох країнах. Ф.Фребель уперше в історії дошкільної педагогіки дав цілісну, методично детально розроблену, оснащену практичними посібниками систему суспільного дошкільного виховання, сприяв виділенню дошкільної педагогіки в самостійну галузь педагогічної науки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Артемова Л.В. Історія педагогіки України: Підручник. – К.: Либідь, 2006. – 424 с.
2. Детский сад в России. Немного истории. Електронный ресурс. Точка доступа: <http://100-000-rochemu.info/id/1358>
3. Дитківська С.О. Розвиток відомчих дошкільних закладів у Донбасі в кінці 50-х – початку 90-х років : дис... канд. пед. наук: 13.00.01. – К.: 2004. – 185с.
4. Поніманська Т.І. Основи дошкільної педагогіки: Навч. посіб. – К.: Абрис, 1998. – 456с.
5. "Садовниці" детского сада. Електронный ресурс. Точка доступа: http://mycorso.ru/mediacard.aspx?mc=1586&mc_moder_status=-1